

- України від 12.07.2022 № 447. URL: <http://surl.li/eavlp>.
10. Роз'яснення щодо деяких питань реалізації проєктів щодо грантів в частині розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://surl.li/eavog>
11. «Сади для Перемоги»: стартує грантовий конкурс для громад. URL: <http://surl.li/eavkv>.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗА СТ. 146-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Корабель Марія Георгіївна, Доцент кафедри державно – правових дисциплін, кримінального права та процесу Харківський національний педагогічний університет імені Г. С Сковороди
Кандидат юридичних наук
e-mail: masher-k@ukr.net
orcid.org/0000-0002-8703-7003

З початку російської збройної агресії проти України, що розпочалася в 2014 році було вчинено значну кількість воєнних злочинів російськими військами. До найпоширеніших можна віднести: масові вбивства мирного населення, викрадення представників органів місцевого самоврядування, катування полонених та цивільних осіб, зґвалтування, авіа удари по цивільним об'єктам інфраструктури, тощо. Перелічені злочини є порушенням норм міжнародного гуманітарного права та законодавства України.

З початку збройної агресії РФ проти нашої держави були внесені доповнення до національного законодавства, що знайшли своє відображення в Кримінальному кодексі України. А початок широкомасштабної війни став передумовою змін та доповнень КК України.

14 квітня 2022 року було внесені зміни в Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» № 2191-IX від 14.04.2022, що доповнив III розділ КК України «Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності» статтю 146-1 «Насильницьке зникнення».

Ч. 1 ст. 146-1 передбачає вчинення наступних діянь «Арешт, затримання, викрадення або позбавлення волі людини в будь-якій іншій формі, вчинене представником держави, в тому числі іноземної, з

подальшою відмовою визнати факт такого арешту, затримання, викрадення або позбавлення волі людини в будь-якій іншій формі або приховуванням даних про долю такої людини чи місце перебування».[2]

Об'єктивна сторона ст. 146-1КК закріпила діяння що охоплює воєнні злочини в Римському статуті Міжнародного кримінального суду в ст. 7 «депортація або насильницьке переміщення населення; переслідування будь-якої групи, що ідентифікується, або спільності по політичних, національних, етнічних, культурних, релігійних, гендерних; насильницьке зникнення людей».[1]

Депортація або насильницьке переміщення людей розпочалося не з початку широкомасштабної війни в 2022 році, а з анексії частини території України в лютому 2014. Найбільше прикладів злочинних дій Російської Федерації можна розглянути щодо населення кримських татар, які проживали на території тимчасово окупованої АР Крим.

З метою захисту кримських татар Верховною Радою України 20 березня 2014 року було ухвалено Постанову № 1140-18 «Про Заяву Верховної Ради України щодо гарантії прав кримськотатарського народу у складі Української Держави», якою визнавала кримських татар корінним народом України та гарантувала їхнє право на самовизначення в складі України. Водночас лише упродовж першого року після анексії 2014 року більше 150 кримських татар були піддані «вибірковому правосуддю», 21 зникли без відома або були убитими, а Меджліс позбавлений як будинку, так і можливості вести діалог із державними органами, так званої, «Республіки Крим».[3] Кримськотатарське населення переслідується окупаційною владою РФ на території тимчасово окупованого Криму вже більше восьми років.

З початку широкомасштабного вторгнення на територію України, Російська Федерація здійснює насильницьке переміщення людей під приводом евакуації з захоплених територій.

Найболючішим для всієї України є місто Маріуполь, де окупаційна влада вивозила тисячами місцевих жителів до фільтраційних таборів в Новоазовську та Донецьку, де розподіляли на благонадійних та неблагонадійних і відвозили на територію Російської Федерації. На Урядовому порталі зазначено: «Згодом частину громадян доправляють далі до віддалених міст на території Росії (Гаганрог, Томськ, Ростов-на-Дону, Вороніж). При цьому у наших громадян перевірили телефони та відібрали паспорти, а взамін видали документ-розпорядження, що зобов'язує особу перебувати в певному місті, фактично позбавляючи права залишити це місто протягом двох років із зобов'язанням працевлаштуватися на визначене місце роботи»[4].

А Маріупольська міська рада повідомляла, що окупанти примусово вивезли в невідомому напрямку медичний персонал та пацієнтів, а також інших місцевих жителів, які ховалися від обстрілів і перебували в підвалах Маріупольської місцевої лікарні №1.[5] Також відомий випадок про

примусове переміщення на територію окупованого Донецька дітей без батьків, які були вивезені окупантами з Маріуполя.[6] Станом на жовтень 2022 року з території України було примусово вивезено 7013 дітей, що є трагедією, яку не можна недооцінити.

Перелічені вище кримінальні правопорушення підлягають кваліфікації за ст. 146-1 КК України та є порушенням міжнародного гуманітарного права, а саме: ст. 49 Женевської конвенції (IV) про поведження із цивільним населенням 1949 року та ст. 85 Додаткового протоколу (I) до конвенції від 1977 року, якими заборонено, не залежно від мотивів, здійснювати примусове масове переселення або депортацію осіб, що перебувають під захистом, з окупованої території на територію окупаційної держави.

Згідно з положеннями Женевської конвенції (IV) про поведження із цивільним населенням 1949 року такі дії можуть проводитися лише для забезпечення безпеки населення або у разі якщо це зумовлено особливо вагомими причинами військового характеру[4]. Узагальнюючи характер діянь, що вчиняються на території України, правових підстав на вчинення таких дій країна агресор немає. Варто звернути увагу, що такі дії порушують ст. 3 та 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які гарантують право не бути підданим нелюдському і такому, що принижує гідність поводженню та право на повагу приватного та сімейного життя, а також ст. 2 Протоколу №4 до Конвенції, яка гарантує право вільно пересуватися і вільно вибирати місце проживання на території будь-якої держави, право залишати країну та заборону вислання із території, громадянином якої є особа.

З переліченої лише частини кримінальних правопорушень, що вчиняються на території України варто зробити висновок, що за національним законодавством Україна готова притягнути до кримінальної відповідальності винних осіб. А норми Міжнародного права допоможуть нашій державі довести винуватість країни агресора на міжнародному рівні.

Список використаної літератури:

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2014 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
2. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р. (Редакція станом на 19.08.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Український інститут національної пам'яті. <https://uinp.gov.ua/informaciyini-materialy/zhurnalistam/informaciyini-materialy-pro-deportaciyu-krymskotatarskogo-narodu-1944-roku>
4. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій

України, «Примусова евакуація росією мариупольців – злочин проти цивільного населення, – Ірина Верещук». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/news/primusova-evakuaciya-rosiyeu-mariupolciv-zlochyn-proti-civilnogo-naselennya-irina-vereshchuk>

5. Radio Svoboda, «У Маріуполі військові РФ насильно вивезли лікарів та пацієнтів із лікарні – мерія». Доступно за посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mariupol-likarnia-vyvezennia/31772060.html>
6. Укрінформ, «У лікарні окупованого Донецька перебувають діти з Маріуполя без батьків – очевидці». Доступно за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3440844-u-likarni-okupovanogo-donecka-perebuvaut-diti-z-mariupola-bez-batkiv-ocevidci.html>

ЩОДО НОВЕЛІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ З ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ ЦІЛОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ

Кухар Олександр, кандидат юридичних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права Державного біотехнологічного університету

У 2022 році в житті України відбуваються складні, але вирішальні події із захисту її суверенітету, територіальної цілісності та національної ідентичності. Україна потерпає від зовнішньої агресії держави-окупанта російської федерації. Держава живе в умовах війни. Це викликало появу нових, досі невідомих Україні суспільних відносин, регулювання яких намагається здійснити держава. Але в даному випадку є необхідність не тільки у їх регулюванні, а й посиленні захисту охоронюваних законом відносин кримінально-правовими методами. Саме у цьому контексті законодавець запровадив відповідні зміни до чинного Кримінального кодексу України. При чому, окремі із нововведень є абсолютно новими для нашого національного законодавства про кримінальну відповідальність. Розберемо, що ж саме з'явилося на нормативному небосхилі України та є пов'язаним із реакцією нормотворця на акт збройної агресії проти України.

Таких змін в чинному Кримінальному кодексі України декілька:

1. Поява статті 111-1 «Колабораційна діяльність». Вказана норма передбачає настання кримінальної відповідальності за вчинення колаборації